

CAD u građevinarstvu

v.prof.dr. Samir Lemeš

Predavanja za predmet
CAD u građevinarstvu

Politehnički fakultet
Univerziteta u Zenici, 2017.

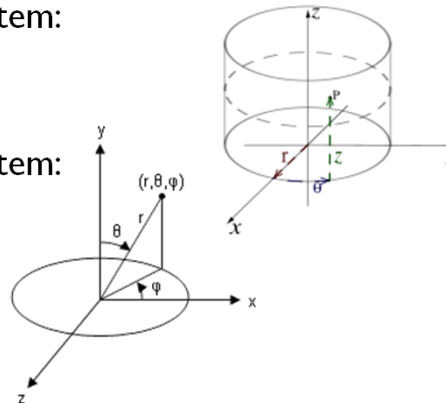
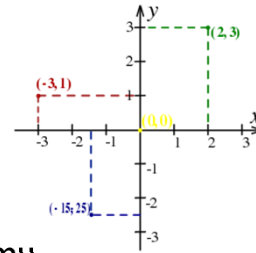
Transformacije pogleda

- Koordinatni sistemi
- Projekcije
- Paralelne projekcije
- Ortogonalne projekcije
- Paralelne projekcije pod uglom
- Perspektiva

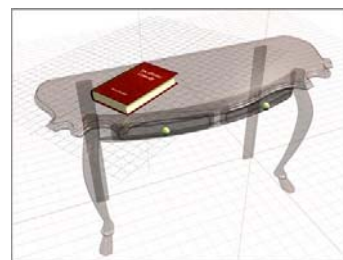
Koordinatni sistemi

- Položaj geometrijskih likova određuje se koordinatama u izabranom koordinatnom sistemu
- 2D koordinatni sistem:
  - Pravougli: x, y
  - Polarni: $r < \theta$
- 3D koordinatni sistem:
  - Pravougli: x, y, z
  - Cilindrični: $r < \theta, z$
  - Sferni: $R < \theta < \phi$

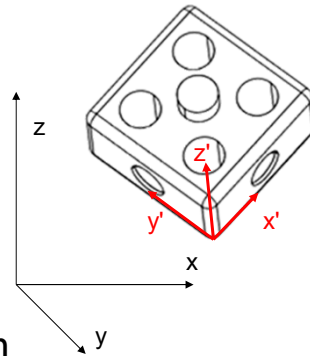
Koordinatni sistemi

- Osim izbora tipa koordinatnog sistema, potrebno je usvojiti mjernu jedinicu (m, cm, mm)
- CAD crteži se crtaju po pravilu u mjerilu 1:1, a mjerilo se bira neposredno prije štampanja
- Globalni koordinatni sistem (WCS – *World Coordinate System*) je zajednički za sve prikazane objekte
- Lokalni koordinatni sistem (UCS – *User Coordinate System*) se koristi da se olakša modeliranje složenih oblika.

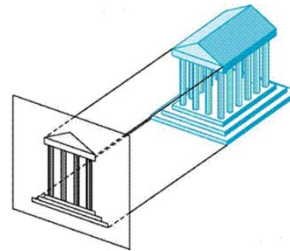
Koordinatni sistemi

- Afinim transformacijama se objekti iz lokalnog mogu lako iskazati globalnim koordinatama
- Lokalni koordinatni sistem se kreće s objektom
- Relativne lokacije i orijentacije dva koordinatna sistema su definirane transformacionom matricom.
- Položaj 2D UCS se definiše koordinatama koordinatnog početka u WCS i pravcem x-ose

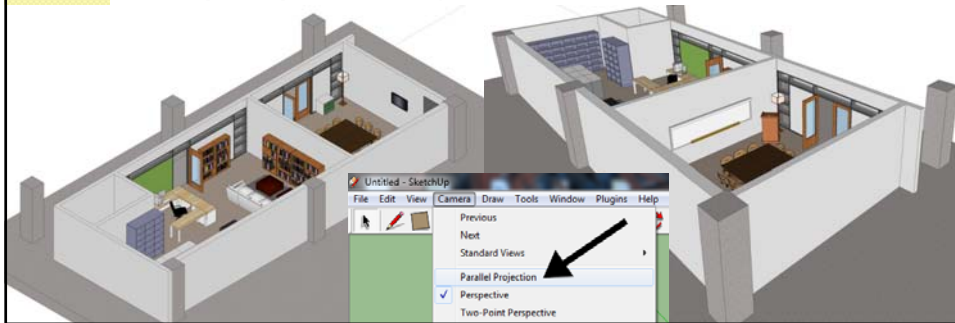
Projekcije

- Potreba za projekcijama: prikaz 3D objekata na 2D uređajima
- **Paralelne projekcije:** sve pozicije koordinata prenose se na ravan paralelno
- **Projekcije u perspektivi:** aproksimira se stvarni izgled objekta projekcijom po konvergentnoj putanji.

Projekcije

- U software-u za 3D modeliranje, objekti se u memoriji pohranjuju **bez projekcija**.
- Korisnik bira način prikaza objekta (paralelne projekcije ili projekcije s perspektivom).

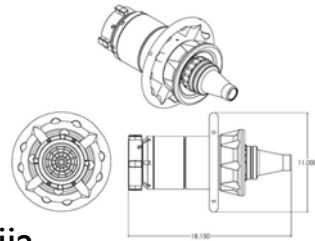
Paralelne projekcije

- Zadržavaju relativne proporcije objekta
- Projektovanje se može vršiti duž linija koje su okomite na ravan pogleda (ortogonalne projekcije)
- Projektovanje pod uglom ima zrake projekcije koje su međusobno paralelne, ali nisu okomite na ravan pogleda (kosa-cavalier, kabinetska).

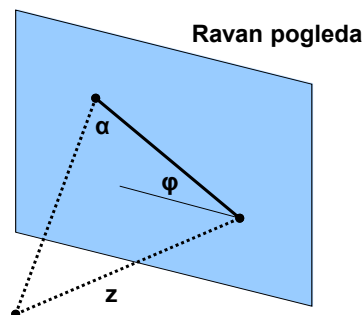
Ortogonalne projekcije

- Pogled odozgo, sprijeda i sa strane
- Koriste se u arhitekturi, mašinstvu, građevinarstvu
- Aksonometrijska projekcija prikazuje više pogleda odjednom jer njena ravan nije normalna na koordinatne ose
- Izometrijska projekcija je ona kod koje ravan projekcije presijeca sve tri ose na istoj udaljenosti od koordinatnog početka

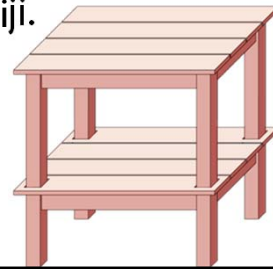
Paralelne projekcije pod uglom

- Kosa paralelna projekcija, *Oblique projection*
- Putanja projekcije nije okomita na ravan pogleda

Kosa paralelna projekcija

- Projekcijske zrake su paralelne međusobno, ali nisu okomite na ravan projekcije.
- Kao i kod ortogonalne, i kod kose paralelne projekcije paralelne linije originalnog 3D objekta ostaju paralelne i u kosoj paralelnoj projekciji.
- Specijalni slučajevi kose paralelne projekcije su *cavalier* i kabinetska

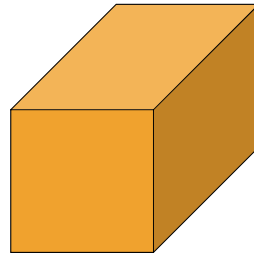

Kosa paralelna projekcija

- Projekcija tačke (X, Y, Z) na xy ravan daje tačku $(x+az, y+bz, 0)$.
- Konstante a i b određuju paralelnu projekciju.
- Kad je $a=b=0$, dobije se ortogonalna projekcija.
- Cavalier projekcija: treća osa se prikazuje kao osa pod uglom od 30° ili 45° , a dužine na z -osi se ne mijenjaju.
- Kabinetska projekcija: skraćuje z -osu na $1/2$.

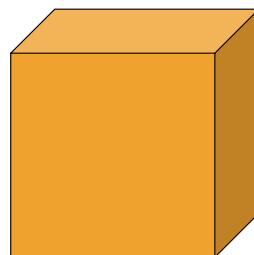
Paralelne projekcije pod uglom

- Kosa-cavalier projekcija
- $\text{tg } \alpha = 1, \alpha = 45^\circ$
- Sve linije koje su normalne na ravan pogleda projektuju se bez promjene dužine

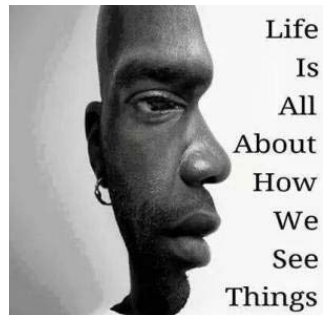
Paralelne projekcije pod uglom

- Kabinetska projekcija
- $\text{tg } \alpha = 2, \alpha \approx 63,4^\circ$
- Sve linije koje su normalne na ravan pogleda projektuju se na polovinu svoje dužine

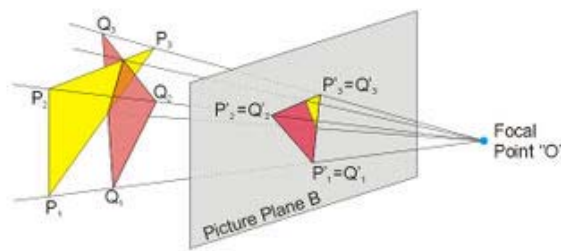
Projekcije u perspektivi

- Perspektiva (Lat. *perspicere*, gledati kroz nešto) je približni prikaz 3D objekata na 2D površini onako kako je vidi ljudsko oko.
- Dalji objekti izgledaju manji
- Dimenzije duž linije pogleda djeluju kao da su kraće od linija koje je presijecaju.
- Perspektive mogu imati 1, 2 ili 3 fokalne tačke.

Projekcije u perspektivi

- Zrake projekcije nisu paralelne nego se sijeku u zamišljenoj tački (projekciona referentna tačka, centar projekcije)
- Dalji objekti su manji, bliži veći

Projekcije u perspektivi

